

JUDr. Peter Weis: Ku kauze Ministerstvo vnútra c/a oznamovateľ protispoločenskej činnosti

- CZ24 News | 14. listopadu 2023

SLOVENSKO: Právomoc súdov civilných a/alebo správnych súdov vo veciach služobných pomerov

Nedávno bola medializovaná informácia, že v konaní vedenom pod *sp. zn. 16Cpr/2/2023* Mestský súd Bratislava IV vydal neodkladné opatrenie, ktorým v podstate prikázal žalovanému (*Ministerstvo vnútra SR*), aby sa zdržal uplatňovania organizačného opatrenia a personálnych rozkazov, ktorými, zjednodušene povedané, žalobcu t.j. I. viceprezidenta PZ Prezídia Policajného zboru, preložil na inú funkciu a zrušil pôvodnú funkciu (ďalej aj ako „**Neodkladné opatrenie súdu**“).

Pri Neodkladnom opatrení súdu, Mestský súd Bratislava IV toto rozhodnutie vydal (*zákon ukladá lehotu, aby súd rozhodol o neodkladnom opatrení do 30 dní od doručenia návrhu súdu*) a to do **9 dní** od doručenia návrhu žalobcu. Samotnú skutočnosť, že súd rozhodol o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia v medziach tejto zákonnej 30-dňovej lehoty vnímam za pozitívnu, nakoľko súd nemusí a ani by nemal vždy „čakať“ na posledný deň.

Účelom tohto článku však nie je posudzovať vecnú ne/správnosť Neodkladného opatrenia súdu ako takého, ale **poukázať na závažné systémové rozdiely v prístupe súdov v obdobných veciach týkajúcich sa služobných pomerov.**

Nižšie poukážem na rozdiely, s ktorými sme sa v rámci výkonu advokácie stretli vo veciach služobných pomerov.

Vo veci vedenej pod sp. zn. B1-20C/10/2022 sme zastupovali žalobcu/**profesionálneho vojaka**, ktorý sa domáhal neodkladného opatrenia, ktorým by v podstate súd zakázal žalovanému (*Ministerstvo obrany SR*), aby od žalobcu vyžadoval podrobenie sa očkovaniu proti ochoreniu COVID-19. O tomto návrhu žalobcu na nariadenie neodkladného opatrenia z 25.01.2022 rozhodol súd až dňa 25.10.2023. Čiže **o rok a 10 mesiacov**. Celkom zjavne sa v tomto našom prípade prekročila zákonná lehota 30 dní na vydanie rozhodnutia o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia. Pritom z návrhu bolo zrejmé, že v konkrétnom prípade hrozí závažná ujma na zdraví v horizonte niekoľkých týždňov.

V inej veci vedenej pod sp. zn. 15Cpr/2/2022, kde sme tiež zastupovali **profesionálneho vojaka** na strane žalobcu a podávali návrh na vydanie neodkladného opatrenia a Ministerstvo obrany SR bolo na strane žalovaného, tak vec skončila až na Najvyššom súde SR (*nakolko sme boli rovnako ako vo vyššie uvedenom medializovanom súdnom spore toho názoru, že neexistuje iný účinný a rýchly prostriedok ochrany práv žalobcu ako neodkladné opatrenie*), kde tento dovolací súd uviedol, že „**Služobný pomer** je a bol vždy charakterizovaný ako **inštitút verejného práva** /.../ **podmienky na rozhodovanie o neodkladnom opatrení splnené boli** (procesne) /.../ **avšak úspešnosť návrhu žalobcu nebolo možné priznať** a vydať neodkladné opatrenie, **pretože základ tvoria nároky z verejného práva**, ktorým procesnú ochranu zabezpečuje **správne súdnictvo** inštitútmi, ktoré upravuje, a nie civilné súdnictvo“^[1].

Inými slovami, Najvyšší súd SR v podstate uviedol, že vo veciach služobných pomerov, civilný súd (*t.j. napríklad aj Mestský súd Bratislava IV, ktorý vydal neodkladné opatrenie vo vyššie uvedenej medializovanej veci*) môže resp. aj **musí rozhodovať o návrhoch na vydanie neodkladného opatrenia**, avšak rozhodnúť o ňom v podstate môže **iba tak, že návrh** na vydanie neodkladného opatrenia **zamietne**, nakoľko vec má verejnoprávnu povahu, a preto sa mal žalobca – osoba v služobnom pomere domáhať svojej ochrany prostredníctvom správneho súdneho konania. Tu v podstate Najvyšší súd SR potvrdil jeho predchádzajúcu rozhodovaciu prax, v zmysle ktorej *nemožno Neodkladným opatrením brániť vo výkone právomocí inému orgánu verejnej moci*^[2].

Je otázne, aký má význam takéto právne chápanie veci pre potreby praktického života a či nie je tým v podstate upreté základné právo na prístup k súdu, keďže správne súdy **nepoznajú** inštitút neodkladného opatrenia. Správne súdy poznajú len inštitút „priznania odkladného účinku správnej žaloby“, ktorý je ale iným a podstatne menej „flexibilným“ inštitútom. Najvyšší správny súd k tomuto uviedol, že „**Správny súdny poriadok neupravuje ani neodkladné opatrenie, ani podobne široký procesný prostriedok dočasnej ochrany účastníka**. Inštitút odkladného účinku správnej žaloby (§ 182 až 189 SSP) nie je takým inštitútom; nejde totiž o samostatný procesný nárok, ale len o rozšírenie účinkov, ktoré sú inak s podaním správnej žaloby spojené.“^[3]

Ak ale má právo platiť pre každého rovnako, a teda ak máme uplatniť aj vo vyššie uvedenej medializovanej veci tento dlhodobo udržiavaný právny názor najvyšších súdnych autorít, tak potom existuje len jedno jediné procesné riešenie a to také, že **civilný súd vo veciach týkajúcich sa služobného pomeru** návrh na vydanie neodkladného opatrenia **zamietne**, nakoľko **nemá právomoc** zasahovať svojou činnosťou do výkonu právomoci ostatných orgánov verejnej moci.

V tejto súvislosti je ale vhodné doplniť, že (*nebolo to síce výslovne uvedené v Neodkladnom opatrení*), zákonom č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti (ďalej aj ako „**Zákon**“) bola do Slovenského právneho poriadku transponovaná Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 zo 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlásujú porušenia práva Únie (ďalej aj ako „**Smernica**“). To znamená, že pre právne správny výklad Zákona je nevyhnutné prihliadať aj na obsah a účel Smernice resp. vykladať tento Zákon „eurokonformným“ spôsobom. Táto Smernica v čl. 19 prikazuje členským štátom prijať „všetky potrebné opatrenia“, ktorými sa zakážu tzv. „odvetné opatrenia“, pričom podľa ods. 108 preambuly Smernice má byť táto ochrana **účinná**.

Podľa čl. 21 ods. 6 Smernice **musia mať** oznamovatelia protispoločenskej činnosti *podľa potreby prístup k nápravným opatreniam proti odvetným opatreniam vrátane predbežného opatrenia až do ukončenia súdneho konania, a to v súlade s vnútroštátnym právom.*

Za odvetné opatrenie (aj podľa Zákona) sa považuje napr. to, ak nahlasujúca osoba/oznamovateľ protispoločenskej činnosti bol „preradený na nižšiu pozíciu“ alebo bola jeho činnosť bola „pozastavená“.

Z vyššie uvedených ustanovení Smernice (*ktorej lehota na jej transpozíciu do vnútroštátneho práva už uplynula, a teda možno uvažovať o jej právnej záväznosti a teda o jej priamej vertikálnej účinnosti – tzn. že vo vzťahu k štátnym inštitúciám môžu dotknuté osoby namietat jej záväznosť ak priznáva viac práv*) je nutné dospieť k tomu, že pokiaľ má oznamovateľ neustále priznaný status „oznamovateľa“ protispoločenskej činnosti podľa Zákona, tak má právo na účinnú ochranu pred odvetnými opatreniami a to v podmienkach Slovenskej republiky poskytuje len inštitút neodkladného opatrenia, ktorý patrí do pôsobnosti civilných (nie správnych) súdov.

Súd však v odôvodnení Neodkladného opatrenia **priamou aplikáciou Smernice neargumentoval**, a teda v Neodkladnom opatrení nevysvetlil, prečo (na rozdiel od vojakov) bolo v danom prípade možné nariadiť Neodkladné opatrenie napriek tomu, že ide o zásah do služobného pomeru, rozhodovanie o ktorom by malo v zmysle konštantnej judikatúry patriť do výlučnej právomoci správnych súdov. Predmetný nedostatok odôvodnenia Neodkladného opatrenia je možné vnímať ako dôvod na jeho zrušenie pre nedostatok dôvodov. Nadriadený súd ho však môže potvrdiť ako vecne správny napriek nedostatkom dôvodov. Zároveň je na tomto mieste vhodné poukázať aj na skutočnosť, že pokiaľ sa aj vojaci obrátili vo vzťahu k ich povinnému očkovaní na orgány činné v trestnom konaní, tieto im status chráneného oznamovateľa na rozdiel od I. viceprezidenta Policajného zboru nepriznali. Je preto na mieste pýtať sa, či nemal byť status chráneného oznamovateľa priznaný aj vojakom, resp. či mal byť priznaný I. viceprezidentovi Policajného zboru.

V predmetnom smere treba tiež uviesť, že ako podľa Európskeho práva, tak aj podľa Slovenského vnútroštátneho práva platí **princíp „zákazu zneužitia práva“** v zmysle ktorého **„Zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu“** (vid' napr. čl. 5 Civilného sporového poriadku alebo čl. 54 Charty základných práv EÚ). To znamená, že ak bol nejakej osobe priznaný status „oznamovateľa“ protispoločenskej činnosti, a tento status jej zjavne nemal byť priznaný, a bol teda Zákon zneužitý, tak náš právny poriadok takémuto oznamovateľovi protispoločenskej činnosti a priori neposkytuje právnu ochranu, hoci mu aj bola formálne priznaná. Hodnotiť to, či bolo alebo nebolo napr. v tu uvedenej medializovanej veci zjavne zneužitie práva už ale prináleží príslušným orgánom verejnej moci.

Ak by však napríklad **generálny prokurátor** nariadil prešetriť, **či** v konkrétnom prípade **došlo k zneužitiu práva na ochranu oznamovateľov** protispoločenskej činnosti, je potrebné upriamiť pozornosť aj na ustanovenie **článku 23 bod 2 Smernice**, v zmysle ktorého: „Členské štáty ustanovia účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na nahlasujúce osoby, ak sa preukáže, že **vedome nahlásili alebo zverejnili nepravdivé informácie**. Členské štáty tiež v súlade s vnútroštátnym právom ustanovia opatrenia na náhradu ujmy spôsobenej takýmito nahláseniami alebo zverejneniami informácií.“ Ak by sa teda šetrením zistilo, že došlo k zneužitiu práva na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti, oznamovateľovi nie len že zanikne jeho status chráneného oznamovateľa protispoločenskej činnosti, ale takýto oznamovať môže byť aj obvinený z naplnenia skutkovej podstaty trestného činu **krivého obvinenia či trestného činu krivej výpovede a krivej prisahy v súvislosti s urobením kvalifikovaného oznámenia** a **môže byť od neho požadovaná aj náhrada ujmy, ktorú spôsobil štátu zneužitím práva na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti.**

Na záver pre zamyslenie. **Podľa doterajšieho prístupu súdov k ochrane osôb v služobnom pomere** sa tieto osoby (ak im nebol priznaný status chráneného oznamovateľa protispoločenskej činnosti) **musia najprv nechať potrestať, zaočkovať, preveliť**, a pod., a **až potom** sa môžu voči takýmto krokom **brániť**, a aj to iba prostredníctvom správnej žaloby, a prípadne návrhu na jej odkladný účinok, ktorý sa aj tak nedá dosiahnuť včas. **Podľa doterajšieho prístupu súdov** teda **ochrana osôb v služobnom pomere pred poškodzovaním ich práv**, ak k nemu dochádza v súvislosti s ich služobným pomerom, **NEEXISTUJE**. Otázne je, či je vhodné takýmto spôsobom obmedzovať práva osôb v služobnom pomere za účelom zachovania riadneho chodu orgánov verejnej moci, alebo je možné zabezpečiť riadny chod orgánov verejnej moci aj bez takéhoto obmedzovania práv osôb v služobnom pomere, teda aj za zachovania možnosti civilného súdu nariadiť neodkladné opatrenie vo veciach služobného pomeru bez toho, aby musel byť osobám v služobnom pomere priznaný status chráneného oznamovateľa protispoločenskej činnosti.“

Namieste je preto zmena legislatívy.

kolektív Weis & Partners

[1] Najvyšší súd SR: *Uznesenie*, sp. zn. 6CdoPr/2/2023 zo dňa 27.06.2023, ods. 77. a 78.

[2] Viď napr. R 123/1999 alebo aj uznesenie Najvyššieho správneho súdu SR sp. zn. 1SKomp/31/2022 zo dňa 23.06.2022, ods. 10.

[3] Najvyšší správny súd SR: *Uznesenie*, sp. zn. 1SKomp/31/2022 zo dňa 23.06.2022, ods. 8.

AUTOR: Peter Weis

[ZDROJ](#)